



Biuletyn

Koła Miłośników
Dziejów Grudziądza



Rok II: 2004

Numer 23 (28)

Data odczytu: 29.9.2004

Data wydania: 1.12.2004

Mgr Stanisław Poręba

Z dziejów powstania przeciw Krzyżakom w Grudziądzu w 1454 r.

Calendarium

- 28 X 1138 - Zmarł król Bolesław Krzywousty. Podzielił on Polskę na 4 dzielnice. W skład dzielnic mazowieckiej weszła Ziemia Chełmińska, leżąca między Wisłą, Osą i Drwęcą.
- 1226 - Konrad Mazowiecki zaprasza do ochrony granic księstwa przed plemionami pruskimi Zakon Krzyżacki.
- 30 VI 1230 - Konrad Mazowiecki nadaje Krzyżakom Ziemię Chełmińską oraz ziemie, które zdobędą w Prusach. (Tzw. „Przywilej kruszwicki”). Początek podboju Prus.
- 1233 - Lokacja Chełmna i Torunia. (Mistrz Herman von Salza).
- Ok. 1233 - Krzyżacy docierają w okolice Grudziądza i nad Osę.
- 1235 - Zakon Krzyżacki wchłania Zakon Braci Dobrzyńskich.
- 1247 - Śmierć Konrada Mazowieckiego
- 1283 - Zakon Krzyżacki kończy podbój Prus. Zagrożenie Litwy przez Krzyżaków.
- 18 VI 1291 - Grudziądz otrzymuje prawa miejskie. (Mistrz krajowy Meinhard z Querfurtu).
- XIII/XIV w. - Grudziądz – miasto obronne (podwójny mur, 10 wież strażniczych, 5 bram miejskich).
- 24 II 1397 - Utworzenie Towarzystwa Jaszczurczego, przez rycerstwo Ziemi Chełmińskiej (m. in. Ryńscy z Ryńska, Kitnowscy z Kitnowa).
- Pocz. XV w. - Niezadowolenie z władzy krzyżackiej, ze strony mieszkańców państwa krzyżackiego (m. in. Polaków).
- 1409-1411 - I Wielka Wojna z Zakonem Krzyżackim.
- 15 VII 1410 - Bitwa pod Grunwaldem.
- VII-VIII 1410 - Polacy w Grudziądzu. (Kasztelan Mościc ze Stęszewa).
- 1 II 1411 - I pokój w Toruniu.
- 1414-1422 - II wojna polsko-krzyżacka („golubska”,

- „głodowa”).
- 27 IX 1422 - Pokój nad jeziorem Mełno k. Grudziądza.
 - 1433-1435 - III wojna polsko-krzyżacka.
 - 1435 - Pokój w Brześciu Kujawskim.
 - 13 III 1440 - Zjazd w Kwidzynie (delegaci 19 miast m. in. Grudziądza, 50 rycerzy i giermków).
 - 14 III 1440 - Utworzenie Związku Pruskiego. Przywódca: Jan Cegenberg.
 - VIII 1453 - Zjazd w Grudziądzu. Opracowanie wykazu skarg antykrzyżackich.
 - 4 II 1454 - Poselstwo Związku Pruskiego u króla Kazimierza Jagiellończyka.
 - 8 II 1454 - Wybuch powstania antykrzyżackiego w Grudziądzu. Zajęcie zamku przez mieszczan i wypędzenie Krzyżaków. Po 221 latach miasto wraca do Macierzy.

Aneks.

Przywilej Bolesława Szczodrego dla klasztoru w Mogilnie

Płock, 11 IV 1065 r. (?). [„falsyfikat mogileński”].

Źródło: J. K. Kochanowski, Zbiór ogólny przywilejów i spominków mazowieckich, Warszawa 1919, nr 22 (przekład z j. łacińskiego).

Niechaj zauważy cały kościół wiary to świadectwo prawdy, że ja, Bolesław, naśladowując przykłady wiernych, abym, gdy odejdę [ze świata], zasłużył na przyjęcie, w przybytkach sprawiedliwych, -nadałem ze wszystkiego, co do mnie należy, kościołowi mogilnieńskiemu świętego Jana Ewangelisty przeprawy wszystkie przez Wisłę od Kamienia aż do morza, przeprawy przez Narew w Wiźnie i w Makowie oraz przez całe Mazowsze [co] dziewiąty targ dziewiąty denar dziewiątego .wieprza, dziewiąte źrebię, dziewiątą rybę darowałem. Czego aby ktoś później nie uczynił nieważnym, niech to powagą Boga wszechmogącego będzie zabronione. Te zaś są nazwy grodów: Grudziądz*, Zakroczym Serock z połową cła przez rzekę Bug, Rypin, Steklin, Sierpc, Nowy Raciąż Osielsk, Szreńsk, Ciechanów, Stopsk, Grzebsk, Nasielsk, Wyszogród, Płock, Dobrzyń, Włocławek Przypust, Słońsk, [*Następuje wyliczenie innych dochodów klasztoru, wśród których*] w Chełmnie, co dziewiąty targ z opłatą od karczmy... Działo się i dane roku od Narodzenia Pańskiego 1065, 11 kwietnia, w Płocku.

* W oryginale Grudomzch. Może oznaczać Grudziądz lub Grudusk k. Mławy. W 1965 r. obie miejscowości obchodziły 900-lecie swojego istnienia.



Kazimierz Jagiellończyk